

281
4-50

№ 6.

На обложку сев. манускрипта.

2004

№ 31

121

Ս. ԿԻՊՐԻՆՆՈՒ

ՎԵՍՆ

Մ Ի Ո Ւ Թ Ե Ն Ն

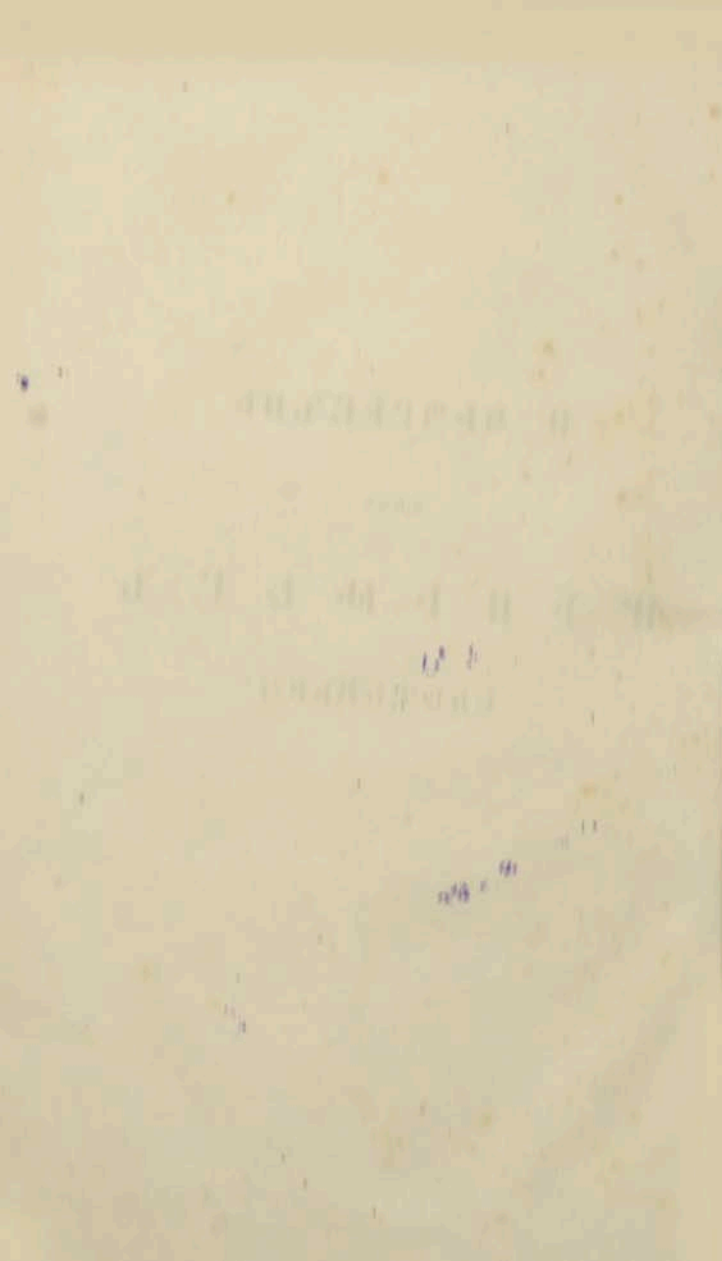
ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ

Ս՝ ԿԻՊՐԻՆՆՈՒ

ՊԵՐՆ

Ս՝ Ի ՈՒԹԵՆՆ

ԵԿԵՂԵՅԻՈՅ

281
4-50

№ 3924

830-ԱԿ²⁶⁷

N 121

Ս Բ Բ Ո Յ Ն

ԿԻ

Կ Ի Պ Բ Ի Ե Ն Ո Ի

ԿԸԲԵԳՐԵՅԻՈՑ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ

Գ Ի Բ Բ

Վ Ե Ս Ն

Մ Ի Ո Ի Թ Ե Ե Ն

Ե Կ Ե Գ Ե Յ Ի Ո Յ

Ի Վ Ի Է Ն Ն Ե

Ի Վ Ե Ս Պ Ը Ը Տ Պ Ը Ն Ս Ե Ս Տ Ո Ի Ը Թ Ը Կ Ի Ի

1846

121 W

11222

3574

38

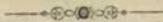
Կ Ի Պ Ր Ի Ը Ն Ո Ւ

Գ Ի Ր Ք

Վ Ը Մ Ն

Մ Ի Ո Ւ Թ Ե Ը Ն

Ե Կ Ե Գ Ե Ց Ի Ո Յ

Յորժաւ խրատ սայցէ Տէրն եւ ասիցէ թէ՛ «Կուք էք աղ երկրի¹», յորժամ հրամայիցէ միամիտս առ անմեղանչականութիւնն լինել, եւ դարձեալ հանդերձ միամտութեամբն խորագէտս, զի՛նչ ինչ պարտ եւ պատշաճ իցէ, սիրելէք, բայց ի զգուշութեան կալ, եւ մեծաւ փութով զարթուցեալք եւ զուարթացեալք, զնենգութիւն նենգաւոր թշնամւոյն առնուլ ի միտ եւ պահել եւս զանձինս, զի մի որ զՔրիստոս զգեցեալ եմք զիմաստութիւնն Աստուծոյ շօր, անիմաստագոյնք առ փրկութեանն պահպանութիւն թուիցիմք²։ Քանզի ոչ եթէ ի հալածանաց պարտ իցէ՛ եւեթ երկնչել կամ յայնցանէ որ ի յայտնի ճակատսն դործին վասն զԱստուծոյ ծառայան մղեալ կործանելոյ։ Ղիւրին զգուշութիւնն է յորժամ երկնչն յայանութեամբ է եւ ոգիքն յառաջագոյն ի ճգունան կազմիցին, մինչ չեւ ախոյենին զանձն ի մէջ մատուցեալ։ Յոլովագոյն յայնժամ պարտ իցէ ի թշնամւոյն զանգիտել եւ զգուշանալ յորժամ դազտն մատչի, յորժամ խողազութեանն կերպարանօք պատրէ, եւ զանխուլ հնարի ի ներքս անկանել. նմին իրի իսկ եւ օձի անուն ժառանգեաց։ Այն իսկ հանապազ դազտնի խորամանգութիւն նորա է, նոյն հրապոյրք ծածկութեան զմարդն մոլորեցուցանելոյ։ Աս իսկ եւ իսկ իսկզբանց աշխարհի ըստ նմին նոյնպէս մոլորեցոյց, բանիւք ստութեան մեղ-

մեխանօք զխամ ուզիսն արկ ի խարէութիւնն, զի եզխա զնոսա զիւրահաւանս : Աւ ի Տէրն իսկ զլսովին հնարեցաւ զփորձանսն մատուցանել, որպէս թէ միւսանդամ գաղտ մատուցեալ եւ պատրէ, վասն այնորիկ իսկ գաղտ մերձեցաւ : Սակայն եկն ի գիտութիւն եւ մերժեցաւ . եւ յայն սակա կործանեցաւ, վասն զի ծանուցեալ ի բաց առաւ պատրուակն : Ամին իրի իսկ այն մեզ քնճայեցաւ օրինակ, մերժել զանձինս ի ճանապարհէ հնոյն մարդոյ, եւ զհեա անկեալ երթալ զհետոյն Վրիստոսի կենդանւոյ . զի գուցէ թէ միւսանդամ ի խաղըսին մահու անկեալ կործանիցիմք . այլ ի տազնասկն հայեցեալ, անմահութեանն զոր առաք, հասանիցեմք : Բայց զհարգ զանմահութիւնն մարթիցեմք ըմբռնել, եթէ զՎրիստոսի պատուիրանս չպահիցեմք որով մահ վանեալ ի պարտութիւն մասնի . յորժամ ինքն իսկ գուշակիցէ ասելովն «Աթէ կամիս ի կեանս մտանել, պահեալ զպատուիրանս³», եւ միւսանդամ թէ «Յորժամ առնիցէք զոր ինչ պատուիրեմ ձեզ, ոչ եւս կոչեմ զձեզ ծառայս, այլ բարեկամս³», : Օայնպիսիան կոչէ զօրաւորս եւ անշարժս, զնոսին անուանէ շինեալս ի վերայ վիմին հաստատութեան եւ զնոյնս ի մրրկաց եւ ի ժամանակացն փոթորիկէ ամրացեալս անշարժ եւ անխախտ հաստատութեամբն : «Ար լսէ, ասէ, զբանս իմ զայսոսիկ եւ առնէ, զնոսա, նմանեցուցից զնա առն իմաստնոյ որ շինեաց զտուն իւր ի վերայ վիմի : Աջ անձրեւ, յարեան գեաք, շնչեցին հողմք եւ բախեցին զտունն, եւ ոչ կործանեցաւ . քանզի ի վերայ վիմի հաստատեալ էր³» :

Ըպա պարս եւ պատշաճ է նորս պատգամացն պատկառ կալ, եւ զորս ուսոյցն եւ զորս եղոյց արգեամբք, եւ ուսանել եւ առնել : Աւ արգ զհարգ ասիցէ որ թէ Վրիստոսի հաւատացեալ եմ, որ ոչ զայն դործիցէ զոր Վրիստոսն հրամայեաց առնել : Ամ որպէս ի փոխարէնս հատուցմանց հաւատոցն կարիցէ հասանել որ զհաւատ հրամանացն շառնու յանձն պահել : Զարկ է թէ զեղեւիցի այնպիսին եւ երեւեալ տատանիցի, եւ ողւոյ մոլորութեանն առեալ զնա տանի բերէ իրբեւ հող եւ մոխիր եւ փոշի՝ զոր հողմն մաղկեցէ . նա եւ ոչ զնալովն յառաջագէմ ի փրկութիւնն լինիցի, որ

չունի զճշմարտութիւն ճանապարհին կենաց: Այլ զԳոյշկալ պարտ է, սիրելիք, ոչ յորոց յայտնի եւ գուշակաւոր միայն են, այլ եւ որ խորամանկ նենգութեամբն զեղձուցանեն: Ասկ զինչ քան զայն խորամանկ մտաց կայցէ, զինչ քան զնոյն պատրանաց, զի որ դալատեամբն Վրիստոսի խայտառակեալ կործանեցաւ թշնամին, յետ լուսոյն ի հեթանոսն հասանելոյ եւ կենարար լուսաւորութեանն ծագեալ ծաւալելոյ, զի կենդանութիւն ատցեն մարդիկ, զի խուլքն զլուր ունկնդրութեան հոգեւորն շնորհաց ընդունիցին, եւ կոյրք բացցեն դաշտ իւրեանց առ Աստուած, եւ խօթք յախտնական բժշկութեամբն սպաքինեցին, եւ կաղք ընթացեալ հասանիցեն յեկեղեցի, եւ համերք բարբառեալ պայծառագոյնս՝ յաղօթս եւ ի պաղատանս կանխիցեն, նա իբրեւ եաես զկուռսն լքեալ թողեալ եւ վասն առաւել բազմամբոխ հաւատացելոյն ժողովոց զընակութիւնսն իւր եւ զմեհեանս անապատացեալս, այլ իմն պատրանս եւ խարկանս նոր իմացաւ, զի ընդ քրիստոնէութեանն իսկ անուամբ զանզոյշսն վրիպեցուցէ: Աղանդոց եւ հերձուածոց հնարադիւտ եղև զինոք իմն զհաւատսն փլուզանիցէ, զճշմարտութիւնն եղձանիցէ, զմիութիւնն ճեղքիցէ: Օգորս չէ ատակ գրաւել ունել ի կուրութեան հնացեալ ճանապարհին, գայ շուրջ յաճի եւ մոլորութեամբ նորոյ ճանապարհին պատրէ:

Հանէ եւ յեկեղեցւոյ իսկ զմարդիկ. եւ յորժամ թուիցին թէ արդ մօտ եկեալ հասին ի լոյսն եւ ի ճշմարտութիւն եւ յաշխարհական ցայդութենէն ապրեցան, դարձեալ յանգէտս այլ մութ թանձրամած զնորօք հեղու, զի թէպէտ չկան յաւետարանին Վրիստոսի եւ ի նորին պահանջութեանն եւ յօրէնսն, սակայն քրիստոնեայս զանձինս կոչիցեն եւ մինչ զեռ ի միգի եւ յարամբի շրջեցին, համարիցին թէ լոյս ընդ իւրեանս ունին, քանզի մեղմեղէ հակառակորդն եւ պատրէ. որ ըստ առաքելական բարբառոյն ի կերպս լուսաւոր հրեշտակի լինի եւ զսպասաւորսն իւր կեղծաւորեալ կերպարանէ իբրեւ զարբանեակս արդարութեան, որ զգիշերն տիւ թելադրեալ կարծեցուցանեն, զկորուստն եւ զսատակումն փրկութիւն, զլուսահատութիւնն ընդ յուսոյն բարբանօք ցուցանեն եւ զնենգաւոր կեղծաւորութիւնն ընդ հաւատոցն պատճառանօք, զՆեոնն՝ ի Վրիս-

տասի անուան, զի յորժամ սուտ՝ նմանութիւնք ճշմարտութեանցն բարբառիցին, խորամանկութեամբ զճշմարտութիւնն զեղչիցեն⁸ : Եւ այս յայնժամ լինի, եղբարք, յորժամ ոչ ի սկիզբն ճշմարտութեանն որ դառնայ եւ զզուխն խնդրէ, եւ յորժամ երկնաւոր վարդապետին ուսումն չպահի : Ինք որ թէ ուրուք միտ եղեալ նայիցի կամ քննիցէ, ոչ ինչ այնուհետեւ երկայնաձիգ ճառից եւ ընծայութեանց լինիցին պէտք : Զանդէս հաւանութեան ճշմարտութեանըն դիւրին առ համառօտել է : Խօսի ընդ Պետրոսի Տէրն, «Եւ քեզ ասեմ, ասէ, թէ դու ես վէմ, եւ ի վերայ այդք վիմի շինեցից զեկեղեցի իմ եւ դրունք դժօխոց զնամի յայթահարեացն : Եւ քեզ տաց զփականս արքայութեան երկնից, եւ զորս կապիցես յերկրի, եղիցին կապեալ եւ յերկինս. եւ զորս արձակիցես յերկրի, եղիցին արձակեալ եւ յերկինս⁷» : Եւ դարձեալ ցնոյն յետ յարութեանն իւրում ասէ «Երաճեա զոչխարս իմ⁸» : Ի նորա միայնոյ վերայ շինէ զեկեղեցի իւր եւ նմին տայ պատուէր արածել զոչխարս իւր : Եւ թէպէտ եւ ամենայն իսկ առաքելոցն յետ յարութեանն բաշխեալ բաժանէ զիւր զուգական իշխանութիւնն ասելովն «Արպէս առաքեաց զիս Զայր եւ ես առաքեմ զձեզ, ասէք Զոգի սուրբ, եթէ զուրուք թողուցուք զմեզս, թողեալ լիցին նմա, եթէ զուրուք ունիցիք, կալեալ լիցին⁹» : Բայց զի յայտ զմիութիւնն առնիցէ, կարդեաց եզ իւր իսկ ճոխութեամբ զի սկիզբն եւ բխումն միութեանն այնորիկ ի միօջէ անտի առնուցու սկիզբն : Ընել էին եւ այլն եւս առաքեալք որ ինչ Պետրոսն էր, հանգոյն հաղորդութիւն առեալ եւ պատուոյն եւ իշխանութեանն, բայց սկիզբնն ի միութենէ ելեալ յառաջ խաղայ, եւ գահերէց գլխաւորութիւնն՝ Պետրոսի շնորհի, զի մի՛ եկեղեցի Վրիստոսի երեւիցի եւ մի աթոռ : Եւ հովիւ՝ ամենեքին նն եւ հօան մի երեւի, որ ի բոլորեցունց առաքելոցն միաշունչ միաբանութեամբն արածիցի, զի մի՛ երեւիցի եկեղեցի Վրիստոսի :

Օմին զայն եկեղեցի եւ յօրհնութիւնս օրհնութեանցն Զոգին սուրբ յերեսաց Տեառնն նշանակեալ ասէ . «Սի է աղաւնի իմ, կատարեալ իմ, մի է մօր իւրոյ, ընտրեալ ճնողն իւրոյ¹⁰» : Ար զայն միութիւն եկեղեցւոյ շունի, համարիցի թէ զհաւատսն ունիցի : Ար ընդ եկե-

զեցւոյ գոռայ որ կամ զխնադարձ լինի, որ զաթոռն Պե-
 արոսի յորոյ վերայ եկեղեցի շինեցաւ՝ թողու, կարծիցէ՝
 թէ յեկեղեցւոջ իցէ. ուր եւ երանելի առաքեալն Պաւ-
 ղոս զնոյն վարդապետութիւն ընծայեցուցեալ զխորհուրդ
 միութեանն դուշակիցէ, յորժամ ասիցէն. «Մի մարմին
 եւ մի հոգի, մի յոյս կոչման ձերոյ, մի Տէր, մի հաւատք,
 մի մկրտութիւն, մի Աստուած»¹¹ : Պարտ է զի զայն մի-
 ութիւն պինդ ունիցիմք եւ պահիցեմք, մանաւանդ որ
 եպիսկոպոսքս իսկ իցեմք, որ յեկեղեցւոջ անցեալ նըս-
 տիմք զահեբեց, զի եւ զեպիսկոպոսութիւնն եւս գլխովին
 մի եւ անհատ եւ անբաժին ի հանդիսի ցուցանիցեմք :
 Մի որ զեղբայրութիւնն պատրիցէ բանիւք ստութեան,
 մի որ զհաւատոցն ճշմարտութիւն բնապքօսեալ եղծանի-
 ցէ : Մի է եպիսկոպոսութիւն եւ իւրաքանչիւր ի միում
 միում մասիննորա զողջոյն իսկ մարմինն առեալ է յերաշխի :
 Եւ եկեղեցի դարձեալ մի է, որ բերրի ծնընդականու-
 թեամբն անցեալ եւ ստուարացեալ ի բազմութիւն ձգի :
 Օ որ օրինակ արեգական բազում ճառագայթք են, այլ
 լոյսն մի է. եւ ծառոյ ոստք բազում են, այլ զօրութիւնն
 մի է որ յարմատին հաստատեալ կայ. եւ յորժամ ի միոջէ
 ականէ վտակք բազումք խաղայցեն, թէպէտ եւ ի յաճախու-
 թեանց ջուրցն յորդելոց բազմութիւն իմն երեւիցի, սակայն
 միութիւնն կայ պահի անդ իսկ ի բխմանն : Խլեա զճառա-
 գայթ արեգականն յանուոյն իւրմէ, բաժանումն իմն եւ
 քայքայումն չառնու յանձն միութիւն լուսոյն : Ըղէ դու
 հատ ոստ մի ի ծառոյ, եւ որ կտրեցաւն չկարէ արձակել շա-
 ռաւեղս : Հատ դու վտակ մի յականէ իւրմէ, ցամաքէ
 որ հատաւն : Մոյնպէս անբունական եկեղեցի քանզի լու-
 սաւոր եւ համապայծառ է, ընդ ամենայն համօրէն աշխարհ
 զճառագայթս լուսաւորութեանն կարկառու : Սակայն
 մի միայն է լոյսն որ ընդ հանուր տարածանի եւ ընդ բնաւ
 սիրի եւ միութիւն մարմնոյն չքայքայի : Հիւթոյն ա-
 ռատութեամբ ընդ ամենայն երկիր զոստան ձգեալ տա-
 րածանէ եւ զհոսեալ վտական եւս յորդագոյնս գնացու-
 ցանէ. սակայն ակն աղբերն մի է եւ բխումն մի, եւ մի
 մայր բազմաձին ծնընդովք : Նորա ծնընդեամբն ծնանիմք,
 եւ կաթամբն բուծանիմք եւ շնչովն ոգի բերեմք : Չմար-
 թի սպականել որ հարսնն խօսեալ է Վրիստոսի, անա-

բառ եւ անօթխած է: Սի տուն ճանաչէ, զմիոյ մահ-
 ճաց սրբութիւնն պարկեշտութեամբ պահէ: Սա է որ
 պահէ զմեզ Աստուծոյ, նա է որ զմանկունս իւր
 զոր ծնաւ, յարքայութիւն գրողմէ: Ար յեկեղեցւոյ
 ճեղքեալ երթայ յարի ի շնացող անգր, տարագիր յե-
 կեղեցւոյ աւետեացն լինի: Սի հասցէ ի փոխարէնն
 Վրիստոսի որ թող զեկեղեցի Վրիստոսի: Օտարոսի է,
 պիղծ է, թշնամի է: Չմարթի հայր զԱստուած ունել
 որոյ մայր չէ եկեղեցի: Թէ կարաց որ ապրել որ արտա-
 քոյ տապանին Նոյի էր, ապա եւ որ արտաքս քան զե-
 կեղեցի իցէ, ապրի: Այդ առնէ Տէրն եւ ասէ. «Ար ոչ
 ընդ իս է, հակառակ իմ է. եւ որ ոչ ընդ իս ժողովէ,
 ցրուէ¹²»: Ար զխաղաղութիւնն Վրիստոսի եւ զմիաբանու-
 թիւնն պատառէ, ընդ Վրիստոսի հակառակեալ ի վէճ դայ:
 Ար այլուր ուրեք քան զեկեղեցի ժողովէ, ցրուէ զեկեղեցի
 Վրիստոսի: Ասէ Տէրն. «Այս եւ չայր մի եմք¹³», եւ միւս-
 անգամ՝ զձօրէ եւ զԱրդւոյ եւ զձողւոյն սրբոյ դրեալ կայ
 այսպէս. «Այս երեքինս մի են¹⁴»: Այս ո՞ այն որ իցէ որ
 կարծիքէ թէ այնմ միութեան յեկեղեցւոջ, որ յաստուա-
 ծեղէն հաստատութենէ անտի եկեալ է եւ երկնաւորա-
 կան խորհրդովք պնդեալ, գոյ հնար քայքայել, եւ երկ-
 պատակութեամբ կամացն ընդ միմեանս հակառակելոց
 յիրերաց անջատել: Ար զայն միութիւն չպահէ, զաս-
 տուածական օրէնն չպահէ, չունի վհաւատսն ձօր եւ
 Արդւոյ, զկեանսն չունի, անկեալ է ի փրկութենէն:

Այս խորհուրդ միութեան եւ սոյն զօդ անքակ եւ
 անբաժանական միաբանութեանն յայտ առնի յորժամ յաւ-
 ետարանին տէրունական պարեգօտն Վրիստոսի չառնու-
 յանձն բաժանումն, չպատառի, չխզի, այլ արկեալ վե-
 ճակս ի վերայ պատմութեանն Վրիստոսի թէ ո՞ զՎրիս-
 տոս ագանիցի, ողջ ձորձն առաւ, եւ եղև անեղծ եւ
 առանց բաժանման ստացուած պատմութեանն: Ղառ
 արկեալ աստուածեղէն գրոյ ասէ. «Իսկ զպատմութեան-
 նէն, քանզի էր առանց կարանի ի վերուստ փոր անկեալ
 ամենեւին, ասեն ցմիմեանս, Մի պատառեցուք զդա, այլ
 արկուք վեճակս ի վերայ դորա ուժ եւ ելցէ¹⁵»: Այն
 պատմութեան զմիութիւնն կրէր որ ի վերուստ անտի դայ,
 այն իսկ է՝ որ ի յերկնիցն եւ ի ձօրէ դայ, որում չէր

հնար ամենեւին յայնմանէ որ առն կամ ստացաւ, ցելուլ կամ պատառել, այլ զամենայն իսկ միանդամայն զողջոյն հաստատութիւնն առանց քակելոյ ամփոփեալ ունէր: **Չ**մարթի զՔրիստոսի արկանելին առնուլ որ հերձէն եւ բաժանէ զեկեղեցի Քրիստոսի: **Ա**մին հակառակ յորժամ յեա Սողոմոնի վախճանելոյ, հերձուած եղև թագաւորութեան նորա եւ ժողովրդեանն, ընդառաջ եղև **Ե**քիա մարգարէ Յերոբովամայ արքայի ի գաշախ անդ, բուռն հարեալ պատառեաց զձորձս իւր յերկոտասան ծուէնս եւ ասէ. **“**Եւ դու քեզ զտասն կապերտայ: **Օ**խ այսպէս ասէ **Տէր**. ահա ես պատառեցից զթագաւորութիւնն ի ձեռաց Սողոմոնի եւ ասց քեզ զտասն դաւազանն, եւ երկու գաւազանքն եղիցին նորա վասն **Վ**ասթի ծառայի իմոյ եւ վասն **Լ**րուսաղեմ քաղաքի զոր ընտրեցի դնել զանուն իմ անդ¹⁶”:

Յորժամ երկոտասան ցեղքն Խորայնիկ պատառէին, պատառեաց **Ե**քիա մարգարէ զձորձս իւր: **Բ**այց քանզի չէ մարթ թէ ժողովորդն Քրիստոսի պատառիցի, յայն սակս եւ պատմուճան նորա որ ամենեւին անկեալ եւ հիւսեալ էր, ի ստացչացն չբաժանեցաւ: **Մ**երժինն, կցեալն, կարեալն, զմիախառն միարանութիւն մերոյ ժողովրդեանն որ զՔրիստոս զգեցար՝ յուցանէ: **Չ**որձոյն խորհրդով եւ նշանաւ՝ զեկեղեցւոյ միութիւն զուշակէ: **Ե**ւ արդ ^ո որ այնպէս անագորոյն, ^ո որ այնպի ժանտ կայցէ, ^ո որ այնպէս ի մոլեղին կատաղութիւն շմարանութեան հասեալ, զի համարիցի թէ մարթիցի պատառել կամ թէ իշխիցէ իսկ լրբել ժակ զմիութիւն **Մ**ատուծոյ պատառել, զձորձսն տերունականս, զեկեղեցին Քրիստոսի: **Լ**ւր իսկ տուեալ իրատ յաւետարանին իւրում ասէ. **“**Եւ եղիցի մի հօտ եւ մի հովիւ¹⁷”:

Համարիցի^ո որ ինչ արգելք թէ դուցէ հնար զի ի միում վայրի հովիւք բաղոււք լինիցին կամ հօտք բաղոււք: **Մ**ոյնպունակ եւ **Պ**աւղոս առաքեալ զմին միութենէ թերտղբեալ աղաչէ յորդորելով եւ ասէ. **“**Բղաչեմ զձեզ, եղբարք, յանուն Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, զի ամենեքեան զնոյն խօսիցիք, եւ մի իցեն ի ձեզ հերձուածք. այլ իցէք միամիտք, համակամք, համակարիք¹⁸”:

Եւ դարձեալ ասէ. **“**Ենալ միմեանց սիրով, փու-

թալ պահել զմիաբանութիւն շողոյն յօդիւ խաղա-
 զութեան¹⁹ „: Համարիցինս դու թէ կարիցէ կալ եւ
 լինել կենդանի որ յեկեղեցւոյ ի բաց մեկնիցի եւ այլ
 իմն կայեանս եւ բնակութիւնս անձինն կազմիցէ, ուր
 ցՊատարճ՝ յորում կանխադոյն նկարէր եկեղեցի՝ ասացաւ .
 թէ “Օհայր քո եւ զմայր քո եւ զեղբարս քո եւ զա-
 մենայն տուն հօր քո ժողովեսցես առ քեզ ի տուն քո,
 եւ ամենայն որ ելանէ ըստ դուռն տան քո արտաքս, ինքն
 եղիցի անձին իւրում պարտապան²⁰ „: Աոյնպէս եւ խոր-
 հուրդ զատկացն ոչ ինչ այլ ինչ յօրէնս Ալիցն բովան-
 դակեալ ունի, բայց զի գտունն՝ որ յառակ Վարխատոսի զե-
 նու, ի միում տան կերիցի: Խօսեցեալ Աստուծոյ ասէ .
 “Ի տան միում ուտիցի եւ մի հանիցէք միս ի տանէ անտի
 արտաքս²¹ „: Սարմինն Վարխատոսի եւ սրբութիւն Տեառն
 չելանէ արտաքս, եւ ոչ քան զմի եկեղեցի այլ ինչ տուն
 գոյ հաւատացելոցն: Օայն տուն եւ զնոյն վանս միաբա-
 նութեան նշանակեալ պատմէ շողին սուրբ յերդս սաղ-
 մոսացն յորժամ ասիցէ. “Աստուած որ բնակեցուցանէ
 զմիակրօնս ի տան²² „: Ի տան Աստուծոյ, յեկեղեցւոջ
 Վարխատոսի միաշունչք բնակեալ են, ի նմին յամեալք
 միաբանք միամիտք: Ամին իրի իսկ եւ շողին սուրբ
 յաղանոյ կերպարանս եկն, քանզի այն թռչուն միամիտ
 է եւ հանդարտ, չիք լեղի գառնութեան կամ խա-
 ծատել եւ ոչ բռնութիւն՝ պատառել մաղլօք . ընդ
 մարդկան ասպնջականութիւն եւ եթ կամի, զմիոյ տանն
 կցորդութիւն գիտէ, յորժամ ճնանիցին՝ միաբան ծը-
 նունդան ճնանիցին, յորժամ կամիցին միանգամայն չու-
 առնել խաղալ գնալ, թեւ ի թեւ առ միմեանս զթռչան
 խառնեն, հասարակաց հաւասարութեամբ զիեանսն կեան,
 զմիաբանութիւն խաղաղութեանն բերանոյն համբուրի-
 առնուն ի միտ, յամենայնի իսկ եւ ի բնաւի զօրէնս միա-
 բանութեանն ի դլուխ հանեն: Պարտ եւ պատշաճ է այս-
 պիսի ինչ միամտութիւն եւ յեկեղեցւոջ իմանալ եւ
 նոյնպիսի ինչ սէր ցուցանել, զի սէր եղբայրութեանն
 նմանօղ աղանեսացն լինիցի, զի հեզութիւնն եւ զգօնու-
 թիւնն հանգոյն գառանցն եւ օգեացն գտանիցի: Օինչ
 անգ մտաց քրիստոնէից է՝ գայլոցն վայրենութիւն կամ
 շանց մոլեղնութիւն եւ սատակիչ թոյնք վիշապաց, եւ

գազանաց արիւնարբու կատաղութիւն : Աւրախ պարտ է լինել յորժամ նոյնպիսիք յեկեղեցւոյ անջատիցին, զի մի վասն անհնարին եւ թունաւոր ժանդութեանն նոցա՝ աղանկիքն եւ ոչխարքն Վրիստոսի աւար լինիցին : Չյարի չխառնի ընդ անոյշ ճաշակաց՝ դառնութիւն, ընդ լուսոյ՝ խաւար, ընդ պարզոյ՝ անձրեւ, ընդ խաղաղութեանն՝ ճակատ, ընդ ծնրնդականութեան՝ անղաւակութիւն, ընդ աղբիւրացն՝ երաշտութիւն, ընդ հանդարտութեանն՝ մրրիկ :

Մի որ կարծիցէ թէ լաւք որք եւ ընտիրք յեկեղեցւոյ կարիցեն ի բաց գնալ : Չառնու հողմ՝ զցորենահատն, եւ ոչ զծառատունկն հաստարմատ տնկեալ խէհանէ մրրիկ : Յարդք դատարկք են որ ի փոթորկէ մրրիկեալ յայտոյս յայնկոյս վարիցին . եւ ծառք տկարք եւ անզորք յորժամ հողմք ի վերայ գիմիցեն, ի գետին տապալեալ կործանին : Յայնպիսեացն դարչի եւ կրծանէ Յովհան առաքեալ, յորժամ ասէն . եթէ « Դմէջ ելին, սակայն ոչ ի մէջ էին . զի եթէ ի մէջ էին, ապա առ մեզ մնային³³ » : Ընտիր իսկ եւ հերձուածք յաճախեցին եւ յաճախեն իսկ, յորժամ միտք կամակորք չունին զխաղաղութիւնն, յորժամ նենդութեամբն բաժանեալ զմիութիւնն չպահեն : Երեւ Տէրն զի հերձուածքն լինիցին, քանզի կայ անձնիշխանութիւն . զի յորժամ հանդէս ճմարտութեանն զսիրտս եւ զմիտս ի փորձութիւն մատուցանիցէ, հաւատք անարատք այնոցիկ որ ընտիրքն իցեն՝ պայծառադոյնս փայլիցեն : Յառաջադոյն ազդ առնէ Ըռաքելովն շողին սուրբ եւ ասէ . « Էրձուածք լինելոց են, զի որ ընտիրքն իցեն երեւեացին ի ձեզ³⁴ » :

Ըյսպէս ընտրին հաւատացեալք, նոյնպէս ի մէջ դան եւ կեղծաւորք : Ըյսպէս եւ յառաջ իսկ քան զօրն դատաստանի արդարոցն եւ անիրաւացն անձինք ի միմեանց դատանին, եւ ընտրին յարդքն ի ցորենոյն : Սորա են որ առ զուողակիցսն յանդգնեալս, անձամբք գանձինս առանց աստուածեղէն հրամանաց զլիաւորս կացուցանեն, որ վերակացուս զանձինս առանց իրիք ձեռնադրութեան օրինացն կարգեն, ոչ որ է որ նոցա զեպիսկոպոսութիւնն շնորհեաց, եւ ինքեանք անձանց կպիսկոպոսի անուէն առնուն . զնոսս ի սաղմոսն շողին սուրբ նշանակէ նստեալ յաթոռն ժանտից³⁵, յաւք ժանտութեան են եւ որպէն եւ

երբ եւ ցեց հաւատոցն, որ խարեն եւ պատրեն բերանով օձին եւ են արուեստաւորք ճարտարք զճշմարտութիւնն եղծանելոյ, եւ զսպանօղ թոյնն ժանգարեր լեզուօքն արտաքս փսխեն. որոց բանն իրրեւ զքաղցիկեղ ճարակ դասնէ²⁰, որոց ճառքն ի խորհուրդս եւ ի սիրաս իւրաքանչիւր զօրհասական թոյնն հեղուն: Օայնպիսեացն բողոք եղեալ գոչէ Տէրն եւ ի նոցունց կարծէ եւ զմոլորեալ ամբոխն կոչէ յեսս, ասելովն. «Մի լւէք բանից մարգարեիցն ստոյ, զի անսիլք սրաից նոցա վրիպեցուցանեն զնոսս: Խօսել խօսին նոքա այլ ոչ ի բերանոյ Տեառն: Ըսեն ապստամբելոցն ի բանէն Տեառն թէ խաղաղութիւն եղիցի ձեզ եւ ամենեցուն որ զնան ըստ կամաց իւրեանց. եւ ամենայնի որ զնայ ըստ մոլորութեան սրաի իւրոյ, բշ եկեացեն ի վերայ նորա չարիք: Այ խօսեցայ ընդ նոսս եւ նոքա մարգարեանային: Այթէ կացեալ էին ի հաստատութեան իմում եւ լուեալ էր նոցա զրանս իմ, եւ ուսուցեալ էր նոցա զժողովուրդ իմ, դարձուցեալ էր իմ զնոսս ի խորհրդոց իւրեանց չարաց²⁷»: Դարձեալ զնոցունց ակնարկէ Տէրն զի ասէ. «Օխ թողին զաղբեր ջրոյ կենդանւոյ, եւ փորեցին իւրեանց դուրս դուրս ծակոտս որ ոչ կարեն ունել ջուր²⁸»: Ուր քան զմի մկրտութիւնն այլ ինչ մկրտութիւն չիք, համարին թէ կնիք ձեռնհաս են տալ: Թողեալ զաղբերն կենդանութեան, զկենցական եւ զկեցուցիչ ջրոյն շնորհսն խոստանան: Այ կթէ լուանայցին ինչ անգէն մարդիկ, այլ եւ աղտեղե առաւել լինիցին. ոչ կթէ յանցանքն ինչ սրբին կամ ջնջին, այլ եւ մթերին եւս: Իբր ոչ կթէ Ըստուծոյ ինչ որգիս այն ծնունդ, այլ սատանայի ծնանի մանկունս: Ար բանիւն ստութեան ծնան, ճշմարտութեան աւետեացն հասու չմարթ են լինել: Ար ի նենգութենէ անասի ծնեալ են, զշնորհս հաւատոցն կորուսանեն: Ի պասկս խաղաղութեանն չկարեն հասանել որ զխաղաղութիւն Տեառն չմիարանութեանն մոլորութեամբ խռովեցուցին:

Իւ մի զանձինս ոմանք զուր մեկնութեամբն պատրիցեն զի ասաց Տէրն կթէ «Աւր ուրեք իցին երկու կամ երեք ժողովեալ յանուն իմ, ես ընդ նոսս եմ²⁹»: Եղծիւք աւետարանացն եւ մեկնիւք ստութեան զվերջնան ի մէջ բերեն եւ վաղեն զառաջնութն, զմասնն յիշատակեալ

զմուս եւս մասն նենգաւ զեղչեն եւ թագուցանեն : **Օ**ր
 օրինակ ինքեանք յեկեղեցւոյ աստի ճեղքեցան, նոյնպէս
 եւ զմիոյն գլխոյ միտս բաժանեն : **Օ** ի յորժամ **Տէրն**
 աշակերտացն զմիաբանութիւնն եւ զխաղաղութիւն թե-
 լադբեր . «**Ասեմ ձեզ, ասէ, եթէ երկու ի ձէնջ միաբա-**
նիցեն յերկրի, վասն ամենայն իրաց զինչ եւ խնդրիցէք,
եղիցի ձեզ ի օրէ խմէ որ յերկինսն է : **Օ** ի ուր ուրեք
 իցեն երկու կամ երեք ժողովեալ յանուն իմ, եւ ընդ
 նոսա եմ³⁰», յայտ իմն այսպէս առնէ, թէ ոչ բազմութեանն
 այլ միաբանութեան մտաց աղօթականացն առնու ակն :
 «**Աթէ երկու, ասէ, ի ձէնջ միաբանեցին յերկրի,**», զմիա-
 շունչ միտսն յառաջագոյն եզ, զմիաբանութիւն խաղա-
 զութեանն վաղադոյն կանխեաց, որպէս ինչ միաբանել
 էր, զայն բազում ճշգրիտ հաստատութեամբ ընծայեցոյց :
Ա արդ զհարդ որ ընդ ումեք միաբանել մարթիցէ որ
 ընդ եկեղեցւոյն իսկ մարմնոյ չմիաբանէ, եւ ընդ համօրէն
 եղբայրութեանն : **Օ** կարգ իցէ թէ երկու կամ երեք
 Վրիստոսի անուամբն կարիցեն ժողովել, զորոց յայան է
 թէ բաժանեալ ի Վրիստոսէ են եւ յաւետարանէ նորա :
Օ ի ոչ եթէ մեք ինչ ի նոցանէ, այլ նոքա ի մէնջ զա-
 տուցեալ մեկնեցան : **Ա** քանզի աղանդք եւ հերձուածք
 յետուստ ուրեմն ծնան, եւ զի ժողովս ժողովս բազումս
 անձանց կացուցանեն, զաղբերն եւ զբխումն ճշմարտու-
 թեանն թողին : **Իսկ Տէրն** վասն եկեղեցւոյ իւրոյ բար-
 բառի եւ ընդ նոսա որ յեկեղեցւոյ աստ են խօսի, թէ
 յորժամ ինքեանք հաւանք եւ միաբանք իցեն, եթէ ըստ
 սցեմ զոր հրամանն ետ եւ յորդորեաց, թէպէտ երկու
 կամ երեք ժողովեալ միաբանութեամբ յաղթս կացցեն,
 թէպէտ երկու կամ թէ երեք իցեն, կարացեն առ-
 նուլ ի մեծութեանցն **Աստուծոյ** զոր ինչ հացցենն :
 «**Ա**ւր ուրեք իցեն երկու կամ երեք ժողովեալ յանուն իմ,
 եւ, ասէ, ընդ նոսա եմ», այս ինքն ընդ միամիտսն եւ
 ընդ խաղաղասէրս, ընդ երկիւղածսն **Աստուծոյ** եւ ընդ
 պատուիրանապահս աստուածեղէն հրամանացն :

Ատէր թէ եղիցի ընդ երկոցունց կամ երեցունց սոցա
 որպիսի ինչ ընդ երկից մանկանցն ի հնոցի հրոյն եղև, եւ
 զի առ աստուածակոյս կողմ անդր միամտութեամբ էին եւ
 ընդ իւրեանս հաւանք եւ հաւասարք, յորժամ բակ

առեալ պատեր զնորօք բոցն բորբոքեալ, հողմն ցողագին ի ներքս շնչէր: Արպէս եւ երկոցունց առաքելոցն յորժամ ի դիպահ հոյն փակեալ կային, վասն զի միամտութեամբն էին եւ միաբանք խորհրդով, ինքնին հասեալ կայր առնթեր, ինքնին ձեռն արկեալ զնիգս բանդին ի բաց քակէր, զի զճառսն՝ զոր առանց նենդութեանն քարողէին, ժողովողեանն աւանդեսցեն, միւսանգամ ի հրապարակն հանեալ կացուցանէր³¹: Ապա յորժամ ի հրամանացն կարդի եւ զայն իմն ընդ պատուիրանսն խառնեալ ասիցէ թէ «Աւր իցեն երկու կամ երեք ժողովեալ յանուն իմ, ես ընդ նոսա եմ», իբր ոչ եթէ զմարդիկ յեկեղեցւոյ բաժանիցէ որ արարն եւ կացոյց զեկեղեցի, այլ զմիաբանութիւնն զսրովէ զխաբեբայիցն, եւ հաւատացելոցն տուեալ պատուէր վասն խաղաղութեանն իւրն բարբառով, ցուցանէ թէ ինքն ընդ երկուցն կամ ընդ երկու մանաւանդ իցէ որ միաբանութեամբն մատուցանիցեն աղօթս, քան ընդ բազմացն չմիաբանելոյ. եւ թէ աւել իմն շնորհի վասն միաբան աղաչանաց սակաւաւորացն քան վասն անմիաբանն հայցուածոց բազմամբոխիցն:

Վին իրի եւ յորժամ զաղօթիցն օրէնսն ընծայեցուցանէր, զնորխիբք ածեալ յարէր թէ «Յորժամ յաղօթս կայցէք, թողուցուք եթէ ունիցիք ինչ զումեքէ. զի եւ Հայրն ձեր որ յերկինս է թողցէ ձեզ զյանցանս ձեր»,³²: Աւ որ ի պատարագն խեթիւն եկեալ իցէ, ի սեղանոյն դարձուցանէ յետս, եւ հրաման տայ նախ ընդ եղբօրն հաշտել եւ ապա եկեալ հանդերձ խաղաղութեամբն՝ Աստուծոյ զընծայսն մատուցանել³³, քանզի եւ ընդ Ապիւնի պատարագսն չհայեցաւ Աստուած³⁴: Օր հաշտ զԱստուած չիարէր առնել որ ընդ եղբօրն չունէր միաբանութիւն խաղաղութեան վասն ռիութեանն իւրոյ: Աւ արդ որպիսի ինչ խաղաղութիւն անձանց խոստանայցեն որ թշնամութեամբ ընդ եղբարսն են, զոր զոհս կամ պատարագս հաշուիցին թէ կատարեն որ քահանայիցն նախանձընդդէմք իմն են: Թէ արդեւք անդէն ընդ իւրեանս զԲրիտոս համարիցին յորժամ ի մի վայր եկեալ դումարիցին որ արտաքոյ քան զեկեղեցի՝ Վրիստոսի ժողովին: Նոյնպիսիք թէ մեռեալ եւս խոստովանութեամբ անուանն իցեն, այն աղտ եւ արեամբ չսրբի: Առանց քա-

ութեան եւ ծանր է յանցումն երկպառակութեանն եւ չարչարանօք ջնջի: Մարտիրոս չմարթի լինել որ ոչ յեկեղեցւոջ է: Յարքայութիւն չկարէ հասանել որ զայնն եթող՝ որում կայր թաղաւորել: Օխաղաղութիւնն մեղ Վրիստոս ետ, միտքանս եւ միական հրամայեաց լինել, պատուէր ետ զի դաշնաւորութիւն սիրոյն անեղծ եւ անարատ եւ անքակ պահեսցի: Չէ ձեռնհաս մարտիրոս զանձն ցուցանել որ ոչ զսէր եղբայրութեանն պահեսց: Օչայս ուսուցանէ եւ սմին երաշխաւոր կայ Պաւղոս առաքեալ յորժամ ասէն. «Ալ եթէ ունիցիմ հաւատս մինչեւ զլերինս փոփոխելոյ, եւ սէր ոչ ունիցիմ, ոչ ինչ եմ: Ալ եթէ ջամբիցեմ զամենայն ինչս իմ աղքատաց եւ մատնիցեմ զմարմինս իմ յայրումն, եւ սէր ոչ ունիցիմ, ոչ ինչ օգտիմ: Ալ մեծանձն է, սէր քաղցրանայ, սէր ոչ նախանձի, ոչ ամբարհաւածէ, ոչ հպարտանայ, ոչ զրդռի, ոչ խորհի զչար, զամենայն սիրէ, ամենայնի հաւատայ, ամենայնի յուսայ, ամենայնի համբերէ. սէր ոչ երբեք անկանի³⁵»: Ալ երբեք, ասէ, անկանի սէրն: Վանդի միշտ իսկ այն ի թաղաւորութեանն կայցէ եւ նոյն տելիցէ բաւիցէ ի յաւիտենական միութեան եղբարցն ընդ միմեանս միարանելոց: Չիք հնար չմիարանութեանն յարքայութիւնն երկնից հասանելոյ: Ի հատուցմունսն Վրիստոսի որ ասացն թէ «Այս է պատուէր իմ զի սիրեսձիք զմիմեանս, որպէս ես սիրեցի զձեզ³⁶», չկարէ ժամանել որ նենդաւոր խռովութեամբն եղծ զսէրն Վրիստոսի:

Ար զսէրն չունի, զԱստուած չունի: Յովհաննու երանելոյ առաքելոյ է բարբառս. «Աստուած, ասէ, սէր է, եւ որ կայ ի սէրն, յԱստուած բնակէ եւ Աստուած ի նմա բնակէ³⁷»: Ինդ Աստուծոյ բնակել ոչ կարեն որ ոչ կամեցան միարան յեկեղեցւոջ Աստուծոյ լինել: Թէպէտ եւ ի խարոյկ արկեալ խարշափցին եւ կամ գաղանաց առաջի ընկեցեալ զանձինս իւրեանց զնիցեն, այն ոչ պսակք հաւատոցն լինիցին, այլ նենդելոյ հաւատոցն պատիժք, եւ ոչ ազնուական լաւութեանցն վախճան փառաւորեալ, այլ յուսահատութեան սատակումն: Արել կարէ այնպիսին մեռանել, բայց պսակ չմարթի առնուլ: Այնպէս զանձնէ խոստանայ թէ իցէ քրիստոնեայ, որպէս

և Բանաստեղծները անդամ զանձնէ ասէ սուտ, թէ Վրիստոսն իցէ. զոր օրինակ ինքն իսկ տէրն զգուշացուցանէ ասելով. «Վաղուիք եկեացեն յանուն իմ եւ ասիցեն. ես եմ Վրիստոսն, եւ զբազումս մոլորեցուցանիցեն»³⁸։ Արպէս նայն չէ Վրիստոսն, թէպէտ եւ անուամբն պատրիցէ, ըստ նմին օրինակի եւ ոչ քրիստոնեայ ինչ որ երեւիցի որ չկայն ի նորա աւետարանին եւ չմնայ ի հաւատոցն ճշմարտութեան։ Քանզի եւ մարգարէանայն եւ զդեւան հանել եւ զօրութիւնն մեծամեծս յերկրի առնել ապաքէն բարձրագոյն եւ զարմնալի է, բայց սակայն ոչ ամենայն որ որ զայս ամենայն ունի երկնից թողաւորութեանն հասանիցէ, թէ ոչ ընդ ուղղորդն եւ ընդ ճշմարիտ ճանապարհն զգուշութեամբ մտեալ ընթանայցէ։ Յայտ առնէ Տէրն ասելով. «Վաղուիք ասիցեն ցիս յաւուր յայնմիկ. Տէր, Տէր, ոչ յանուն քո մարգարէացաք եւ յանուն քո դեւս հանաք, եւ յանուն քո զօրութիւնս մեծամեծս արարաք։ Եւ յայնժամ ասացից ցնոսա. Այ դիտեմ զձեզ, երթայք յինէն մշակքդ անիրաւութեան»³⁹։ Իրաւանց պէտք են եւ արդարութեան, զի կարիցէ որ կաշառարեկ զՄատուած զերս ընտիրն առնել։ Պարտ եւ պաշտած է նորա հրամանաց եւ խրատուն անապ, զի հասցեն վաստակք մեր վարձուցն փոխարինաց։

Տէրն յաւետարանին իւրում յորժամ զճանապարհս յուսոյն մերոյ եւ հաւատոցն կամէր հորդել համառօտիւք, ասէր. «Տէր Եստուած քո, Եստուած մի է, եւ դարձեալ. Սիրեցես զՏէր Եստուած քո յամենայն սրտէ քումէ, եւ յամենայն անձնէ քումէ, եւ յամենայն զօրութենէ քումէ։ Եւս է առաջին պատուիրան. եւ երկրորդն նման ամին, Սիրեցես զինկեր քո իբրեւ զանձն քո։ Օսոց երկուց պատուիրանաց կախեալ կան ամենայն օրէնք եւ մարգարէք»⁴⁰։ Օմիութիւնն միանգամայն եւ զսէրն ուսոյց վարդապետութեամբն իւրով, զմարգարէան զամենայն եւ զօրէնսն յերկուս հրամանս ամփոփեաց փակեաց։ Բայց արդ զոր միութիւն կամ զորպիսի ինչ սէր պահիցէ կամ զմտաւ ածիցէ որ չմիաբանութեամբն յանդգնեալ մոլեղնեալ զեկեղեցի ձեզքէ, զհաւատոսն քակէ, զխաղաղութիւնն պղտորէ, ցտէ ցրուէ զսէրն եւ ի պղծութիւն զխորհուրդն դարձուցանէ։

Այս աղէտք, սիրելիք, վաղ իսկ ուրեմն յառաջագոյն առին սկիզբն. բայց արդ ամենաց եւ ստուարացաւ փնասակարութիւն յոռութեանն. եւ եւս յորովազոյն սկսաւ յաճախել բուսանել հերձուածողացն կամակորութիւն եւ աղանդոցն թոյնք եւ եղծադործն ապականութիւնք. քանզի եւ էր իսկ նոյնպէս ի կատարած կոյս աշխարհիս լինելոց, որպէս Հողին սուրբ ի ձեռն Առաքելոյ պատմեաց կանխազոյն եւ զգուշացոյց. «Յաւուրս, ասէ, յեափնս եկեացնն ժամանակք չարք, եւ եղկցին մարդիկ անձնասէրք, հպարտք, ամբարտաւանք, արծաթասէրք, հայհոյիչք, անհաւանք ծնողաց, անշնորհք, ամպարիշտք, անգութք, ուխտադրութք, բանասրկութք, անժոյժք, վէսք, անբարեւէրք, մատնիչք, յանդուռնք, ամպարհաւածք, ցանկասէրք մանաւանդ քան աստուածասէրք. որ ունիցին զկերպարանս աստուածապաշտութեան, եւ ի զօրութենէ անտի նորա ուրացեալ իցեն. զի ի նոցանէ են որ մասնեն տանէ ի տուն, եւ զերեն զկանայս շեղջակուտեալս մեղօք, վարեալս ի պէսպէս ցանկութիւնս, որ յամենայն ժամ ուսանին եւ երբեք ի դիտութիւն ճշմարտութեան ոչ հասաննն: Եւ որպէս Յաննէսն եւ Մամբրէս հակառակ կացին Մովսիսի, նոյնպէս եւ սոքա հակառակ կան ճշմարտութեանն, այլ ոչ կարի դայցն յառաջ. քանզի անտութիւն սոցա յայանի լիցի ամենեցուն, որպէս եւ նոցայն իսկ եղեւ¹¹»: Աստարելոց է եւ ի զլուխ ելանելոց ամենայն որ ինչ կանխազոյնն պատմեցաւ. եւ ի մօտել կատարածի աշխարհիս եկն եհաս ամենայն ի հանդէս ընտրութեան մարդկան եւ միանգամայն ժամանակաց: Օայբացեալ հակառակորդին եւս քան զեւս յորդէ մոլորութիւնն, յաճախէ ամբարտաւանութիւնն, նախանձն հրդեհէ, եւ կուրացուցանէ ցանկութիւնն, խանգարիչ լինի ամպարշտութիւնն եւ հպարտութիւնն ուսուցեալ վիքացեալ է, երկպառակութիւնն յորովէ եւ ցատումնն դահալէժ դարահոս ի վախէ արկանէ:

Բայց զմեզ մի ինչ բազմաց նենդութեանցն յաճախութիւն խռովեցուցէ, այլ մանաւանդ թէ եւս իմն հաստատազոյն զհաւատսն դործիցէ, այնու՞ զի վազազոյն քարոզեցաւ իրացն ճշմարտութիւն: Օոր օրինակ ոմանք նոյնպիսի սկսան լինել զի այն յառաջազոյն էր

ասացեալ, նոյնպէս եւ այլքն եւս յեղբարց զդոյշ յայնպիսեացն կայցեն, քանզի եւ այն յառաջագոյն քարոզեցաւ, յորժամ վարժէր Տէրն եւ ասէր. «Վայց դուք զդոյշ եղերուք, ահաւասիկ յառաջագոյն ասացի ձեզ զամենայն³²», և Խորշեցարուք աղաչեմ, փախերուք, եղբարք, յայնպիսի որերոյ. եւ յանձանց եւ ի լսելեաց ձերոց ի բաց խափանեցէք զսպականագործ ճառսն իրրեւ ժանդ ինչ ստուկիլ, որպէս կայ իսկ ի գրի, թէ «Մերացոյ զանկես քո փշովք եւ մի լսեր լեզուի անզգամի³³», եւ միւսանդամ թէ «Վարականն զբարս քաղցունս բանք չարք³⁴», և Աւուսցանէ Տէրն եւ աղդ առնէ յայնպիսեացն ի բաց մեկնել: «Այրք են, ասէ, կուրաց առաջնորդք: Այր կուրի յորժամ առաջնորդէ միանգամայն ի խորխորատ անկանին³⁵», և Աւանալ պարտ է յայնպիսւոյն եւ ի բաց փախել որպէս որ անջատեալ յեկեղեցւոյ իցէ: «Թիւրեալ է այնպիսին եւ մեղանէ եւ անձամբ յանձնէ դատապարտեալ է³⁶», և Աարծիցէ՞ որ արդուք թէ ընդ Վրիստոսի իցէ որ երկցանցն Վրիստոսի հակառակեալ խեղիցէ, որ յուխտէ անտի նորա եւ ի ժողովողենէ զանձն քակէ: Ընդ հեղեմ եկեղեցւոյ զէն ընդ անձն արկեալ է, ընդ Աստուծոյ կարգաց ճակատ տայ: Սեղանոյն թշնամի է, ի վերայ պատարագացն Վրիստոսի սպստամբ յարուցեալ է, փոխանակ հաւատոցն՝ ուխտագրութ, փոխանակ երկիւղածութեանն՝ սեղանակապուտ տաճարակողովուտ, ճառայ՝ ստունդանօղ, որդի՝ ստահակեալ, եղբայր՝ թշնամութեամբ, անգոսնեաց զեպիսկոպոսս, եթող ընդ վայր զքահանայան Աստուծոյ, այլ սեղան ժպրհեցաւ ուղղել, այլ ինչ աղօթս անարժանաւոր բարբառով իշխեաց մատուցանել, զճշմարտութիւն տէրունական զհին պատարագօք ստութեան պղծել, եւ զայն չառնու ի միտ թէ որ ընդ հակառակս Աստուծոյ հրամանացն ելեալ կայցէ, վասն ժպրհութեան յանդգնեալ մտացն յաստուածաստատ պատիժսն մտանէ:

Արպէս Կորինն եւ Գաթանն եւ Երիբոնն որ մտաբերեցին հակառակ Սոփիսի եւ Եհարոնի քահանայի համարձակել տալ անձանց իւրեանց իշխանութիւն մատուցանելոյ պատարագ, իսկ եւ իսկ վրէժս վազվաղակի ընդ յանդգնութեանն լուծին³⁷: Խորատեցան ազխք

յառակաց երկրի եւ բացաւ խորշ եւ գոգ ի նմա, եւ զկան-
գնաւորսն կենդանւոյն եկուլ բերան երկրին : Եւ ոչ
զայնոսիկ որ առաջնորդն լեալ էին, եհար միայն սրբա-
մրտութիւնն Եստուծոյ ի ցասումն գրգռելոյ, այլ եւ
զայլն եւս զերկերիւր յիսունսն զլուօղան մոլորութեան եւ
զընկերս՝ որ միարանեցին ընդ նոսա առ հասարակ ի
ժպրհութիւնն . եւ հուր ի Տեառնէ եւ փութանակի հան
վրէժ, ջնջեաց սպառեաց միանգամայն, այս ինքն ազգ
արար եւ եցոյց թէ հակառակ Եստուծոյ լինիցի որ ինչ
չարքն եւ չարաբարոյք վասն զԵստուծոյ կարգն քակելոյ
մարդկեղէն կամօք գործիցեն :

Ըստ նմին օրինակի եւ Աղլա արքայ յորժամ բուր-
վառ ի ձեռն, հակառակ Եստուծոյ օրինացն առ բը-
նարար զպատարագն, եւ յորժամ ընդդէմ դառնայր նմա
Եղարիա քահանայ, չկամէր անալ եւ տալ տեղի, անդէն
Եստուծոյ ցասմամբն՝ անթաղից խայտառակէր առեալ
ազտ բորոտութեան ի ճակատն . յայնմ մասին ի մու-
սանց մարմնոյն առ զնշանակ Եստուծոյ սրամտութեանն ,
ուր զգրոշմնն առնուն որ արժանի Տեառն լինին : Եւ
որդիքն Ահարոնի, որ հուր օտար զոր ոչ Տեառն հրամայ-
եալ էր՝ մատուցին ի սեղանն, անդէն Տեառն իսկ առաջի
որ զվրէժսն պահանջեաց ի նոցանէ, անկեալ սատակեցան
Վոյլն նախանձաւոր լինին եւ երթան ստէպ զհետ, որոց
զԵստուծոյ աւանդութիւն թողեալ օտարոտի ուսմանց
տենչանան եւ վարդապետութիւնս մարդկեղէն հնարիւք
ի ներքս մուծանեն . զորս կշտամբէ իսկ Տէրն եւ պատու-
հասէ յաւետարանին իւրում ասելովն . «Մերժէք զպա-
տուիրանն Եստուծոյ զի զձեր աւանդութիւն հաստատի-
ցէք ³⁸» : Եւս իմն չար այս մեղք են քան զայն զոր ան-
կեալքն թուիցին մեղանչել . սորա կան յազաշխարու-
թեան յանցանացն, եւ կատարեալ հատուցմամբք զԵս-
տուած յողերս կամին ածել : Ըստ հայցի եւ աղաչի եւ
կեղեցի . իսկ անդ ճակատ ընդ եկեղեցւոյ յարգարի : Ըստ
մարթի թէ հարկ ինչ բռնազրօսեալ իցէ . բայց անդ կամք եւ
կամակարութիւն գրաւեալ կան ի գործ անօրէնութեանն :
Ըստ որ մեղաւ որ, անձինն եւեթ վնաս գործեաց . անդ
որ զաղանդն կամ զհերձուածն մտարերեաց առնել, զբա-
լումն ընդ իւր ընդ քարշ արկեալ հան ի ստահալու-

Թիւն: Աստ միոյ որչոյ միաս է, իսկ անդ վտանգ եւ սաղնապ բաղմաց: Սա եւ առնու ի միա թէ մեղաւ, լայ հասէ հառասէ եւ ի սուգ մտեալ ծմրի. նա ուսուցեալ կայ ի մեղս իւր եւ ամբարտաւանեալ, եւ անդէն իսկ ի յանցանն հաճոյ անձին իւրում թուի. զորդիս ի մօրէ բաժանէ, զորիս ի հովուէ անախ վարատէ, զխորհուրդան Աստուծոյ վեր ի վայր հարեալ խանդարէ: Աւոր յուրացութիւնն անկաւ մի անգամ անկաւ, նա զոր հանապաղ յաճախէ մեղանչել: Աւոր անկաւն, յետոյ մարտիրոսութեան հասեալ, ձեռնհաս է զաւետիս արքայութեանն առնուլ. նա՛ թէ արտաքոյ քան զեկեղեցի կրիցէ սպանումն, վարձուց եկեղեցւոյ չկարէ ժամանել:

Սի որ զայս համարիցի սքանչանս, սիրելիք, թէ եւ ի խոստովանողաց ոմանք ի դոյն իմն հասեալ անկան, եւ զի կէսք անհնարին եւս եւ դժնդակ մեղանս մեղանս: Օ ի ոչ եթէ խոստովանութիւնն ինչ ազատ ի նենգութենէ սատանայի առնիցէ, կամ թէ յապահոյս միշտ ի փորձանաց եւ ի վշտաց եւ յարշաւանաց աշխարհի զայն որ տակաւին յաշխարհի կայցէ. զի թէ այնպէս ինչ էր, ապա ոչ երբեք նենգութիւն կամ ժանդագործութիւն կամ շնութիւն յետոյ նշմարէաք, զոր յամանս ի նոցանէ այժմ անսանեմք եւ հեժեմք եւս եւ զովամք: Արպիտի ինչ որ խոստովանողն իցէ, սակայն քան զՍողոմոնն եւս մեծ չիցէ, եւ ոչ քան զնոյն ազնուագոյն եւ սիրելի Աստուծոյ: Բայց եւ նա ցորքան ի ճանապարհս Տեառն ընթանայր, զշնորհս զոր յԱստուծոյն առեալ էր, պահեաց. ապա իրրեւ եթող զճանապարհ Տեառն, եւ զԱստուծոյ եւս շնորհս կորոյս. «Աւ յարոյց Տէր սատան Սողոմոնի»⁴⁹, եւ յայն սակա իսկ գրեալ է թէ «Աալ զոր ունիս, դուցէ այլ որ առցէ զպսակս քո»⁵⁰: Օ որ չէր իսկ արդեւք Տեառն սպառնացեալ թէ հնար է բառնալ արդարութեան պսակացն, եթէ ոչ հարկ ինչ էր զի ի մեկնել արդարութեանն եւ պսակ արդարութեանն ընդ նմին մերժեսցի: Խոստովանութիւն սկիզբն փառաւորութեան է, եւ ոչ եթէ արժանաւորութիւն պսակաց. ոչ կատարեալ զգովութիւնն գործէ, այլ սկիզբն իմն առնէ պատուոյն: Աւ քանզի գրեալ է թէ «Ար համբերեսցէ խաղառ, նա կեցցէ»⁵¹, որ ինչ յառաջ քան զկատարածն

լինիցի, աշտիճանք են որովք ի բարձունս փրկութեանն վերանայցի, եւ ոչ եթէ եզր կամ սահման յորում գլուխ իսկ բարձրութեանն իցէ: Խոստովանող է, այլ յետ դաւանութեանն մեծ եւս վտանգք են. քանզի աւելագոյն եւս թշնամին զբզռեցաւ: Խոստովանող է, յայն սակա իսկ մանաւանդ պարտ եւ պատշաճ է հաստատուն ի Վրիստոսի աւետարանին կալ, զի աւետարանաւն եհաս ի Տեառնէ փառայն:

Օ՛ի ասաց Տէրն. «Արում շատն տուաւ, շատ խնդրեցցի ի նմանն⁵²,» եւ որում առաւել մեծարանք հասանեն, յաճախագոյն եւս ի նմանէ սպասաւորութիւն պահանջի: Մի որ օրինակաւ առն խոստովանողի կորիցէ, մի որ զապիրատութիւն, մի որ զամբարտաւանութիւն, մի որ զնենդութիւն ի խոստովանողի վարուց ուսանիցի: Խոստովանող է, խոնարհ լիցի եւ ցածուն եւ հանգարտ. եւ ի դործս իւր զգաստացեալ հանդերձ խրատու. զի որ Վրիստոսի խոստովանող կոչիցի, նմանող Վրիստոսի զոր դաւանի, լինիցի: Օ՛ի յորժամ նայն ասիցէ թէ «Ար բարձրացուցանէ զանձն՝ խոնարհեցցի, եւ որ խոնարհեցուցանէ զանձն՝ բարձրացցի⁵³,» եւ ինքն եւս ի շօրէ անտի ընկալաւ զբարձրութիւնն, զի յերկրի աստ զանձն՝ որ բանն եւ զօրութիւն եւ իմաստութիւն Մատուծոյ շօր էր, խոնարհեցոյց, զիսորդ զբարձրութիւն սիրիցէ, որ եւ մեղ զխոնարհութիւն իւրովք օրինօքն հրամայեաց, եւ ինքն ի շօրէ զառաւել անունն խոնարհութեանն փոխարէն ընկալաւ: Խոստովանող է Վրիստոսի, սակայն թէ ոչ յետ այնորիկ հայհոյեցցի նովաւ մեծութիւնն եւ պատիւն Վրիստոսի: Եզուն որ զՎրիստոս խոստովան եղեւ, մի չարարան լինիցի, մի խռովիչ, մի գոչիւն կամ աղաղակ թշնամանաց եւ կազոյ լսելի ի նմանէ լինիցի, մի յեզրարսն կամ ի քահանայսն Մատուծոյ, յետ բանից օրհնութեանն զթոյնս իժի արձակիցէ: Բայց սակայն թէ պարսաւելի եւ եպերելի յետոյ լինիցի, թէ զխոստովանութիւնն իւր՝ չարաչար վարուքն վտարանդի տայցէ, եթէ զոճն իւր անամօթ լպրշութեամբ արատիցէ, եթէ զեկեղեցի ուր խոստովանողն իսկ եղեւ, եթող, եւ զմիարանութիւն միութեանն խզեաց, եւ զառաջին հաւատան դժբեալ ընդ յետոյն փոփոխեաց, չմարթ ի ինչ այնու մտիթար անձինն

տալ, որպէս թէ ընտրեալ ի փոխարէնս փառացն իցէ. զի աստատին իսկ մանաւանդ լինիցի յաճախութիւն պատժոցն: Քանզի եւ զՅուդա ընդ առաքեալսն Տէրն ընտրեաց, սակայն զՏէրն յետոյ Յուդա մասնեաց: Այլ ոչ եթէ վասն այնորիկ եւ հաւատք առաքելոցն եւ հաստատութիւն կործանեցաւ, զի Յուդա մատնիչ ի զնդէ անտի նոցա եկաց յետս. ըստ նմին օրինակի եւ աստ ոչ իսկ եւ իսկ խոստովանողացն սրբութիւն եւ պատիւ մեծարանաց նուազեաց, զի ոմանց հաւատք տկարացան: Արանելի առաքեալ ի թղթին իւրում ճառ արկեալ ասէ. «Կակ արդ եթէ անկան ի հաւատոց անտի ոմանք ի նոցանէ, մի թէ անհաւատութիւն նոցա զԱստուծոյ հաւատան խափանեաց. քաւ լիցի: Քանզի է Աստուած ճշմարիտ, եւ ամենայն մարդ առա՞ն: Մեծ եւ արնուազոյն մասն խոստովանողացն կան ի հաստատութեան հաւատոց իւրեանց եւ ի ճշմարտութեան օրինացն եւ անբունական խրատուն: Չմեկնին ի խաղաղութենէ եկեղեցւոյ որ յիշենն թէ յեկեղեցւոջ շնորհացն հասին, Աստուծոյ զնոցա արժանաւորս առնելով. եւ առաւելագոյն գովութեան հաւատոցն իւրեանց այնու հասանեն՝ զի ի նենգութենէ անտի նոցա մեկնեցան, եւ որ հաղորդութեամբ խոստովանութեանն ընդ նոսա միաբանեցին, ի կցորդութենէ յանցանաց զանձինս ի բաց մերժեցին: Ի փայլուն ճշմարիտ լուսոյ աւետարանին լուսաւորեալ, սուրբ եւ յստակ լուսաւորութեամբ Տեառն պայծառացեալ, այնպէս արժանիք գովութեան եւ յարգանաց են վասն զՔրիստոսի խաղաղութիւնն պահելոյ, որպէս յաղթողք ի խառնուրդսն սատանայի երեւեցան:

Յանկամ, սիրելիք, խրատ տամ եւ թելազիր լինիմ, զի թէ հնար ինչ իցէ, մի ոք յեղբարց կորիցէ. եւ զմարմին միամիտ եւ միասիրտն ժողովորդեան ամբիօփեսցէ ի գողս իւր մայրն բերկրեալ: Այլ եթէ զոմանս ի հերձուածոցն առաջնորդաց եւ ի գտակաց անտի երկպառակութեանն որ ի կոյր եւ ի կամակոր անմտութեանն կան ցանդորդեալ, չեղև բաւական կենարար խրատն ածել ի ճանապարհ փրկութեանն. սակայն այլք որ միամտութեամբն ըմբռնեցայք կամ մոլորութեամբն կամ խորամանկութեամբ իմն պատիր նենգութեանն վրիպեցէք,

քակեցէք զանձինս յորոգայթից անտի, զգնացս ձեր մոլորականա ապրեցուցէք ի խոտոր մոլորութեանց անտի, առէք ի միա գշաւիղս ուղղորդս երկնաւորական ճանապարհին: Բանս Առաքելոյ իսկ է որ վկայէն. «Պատուիբեմ ձեզ, ասէ, յանուն Տեառն մերոյ Յիսուսի Վրիստոսի, խորշել ձեզ յամենայն եղբօրէ որ ստահակսն գնացէ, եւ ոչ ըստ աւանդութեանն զոր ընկալան ի մէնջ⁵⁵», եւ դարձեալ ասէ. «Մի որ զձեզ խարեցէ բանիւք սնտուովք. զի վասն այտորիկ իսկ գայ բարկութիւնս Աստուծոյ ի վերայ որդեոցն անհաւանութեան. մի այսուհետեւ լինիք բաժանորդք նոցա⁵⁶», Ի բաց պարս է մեկնել ի յանցաւորացն, մանաւանդ թէ փախել իսկ եւ սրանալ, գուցէ յորժամ ի նոսա որ չարաչարն ընթանան յարիցի որք, եւ ընդ ճանապարհս թիւրութեանն եւ յանցանացն յուղի անկեալ երթայցէ, ի ճանապարհէ ճշմարիտ շաղացն աստանդեալ ի նոյն յանցանս եւ ինքն նոյնպունակ կործանիցի: Աստուած մի է եւ Վրիստոս մի, եւ մի նորա եկեղեցի, եւ հաւատք մի եւ ժողովուրդ մի ի մի ողջոյն միութիւն մարմնոյ խաղաղութեանն զօգիւ կասեալ: Չմարթի միութեանն հերձուլ եւ ոչ միոյն մարմնոյ՝ յօղապատ անդամոցն հասեալ բաժանել. կամ աղեացն խլեալ՝ պատաս. պատաս. կոտորել: Ար ի բուն արմատոյ անտի քակի ինչ, ուրոյն կենդանի չկարէ լինել, չմարթի շունչ եւ ողի կրել, եւ զհաստատութիւն փրկութեանն կորուսանէ: Խրատէ զմեզ Հոգին սուրբ եւ ասէ. «Մ է մարդ որ կամիցի զկեանս եւ սիրիցէ տեսանել զաւուրս իւր ի բարութեան: Եւրդել զեղբօք ի չարութենէ եւ զշթութեան քո զի մի խօսեսցին նենդութեամբ: Խոտորեա ի չարէ եւ արա զբարի, ինդրեա զխաղաղութիւն եւ երթ գհեա նորա⁵⁷», Պարտի զխաղաղութիւն ինդրել եւ երթալ սուեպ զհեա՝ որ բրդի խաղաղութեան է, կարձել զեղբուն ի չարեաց երկպառակութեան որ գիտէն եւ սիրէ զգօք սիրոյն: Բնդ աստուածեղէն հրամանն իւր եւ ընդ կենարար վարդապետութիւնս, եւ զայս եւս Տէրն յորժամ մօտ ի չարարանն էր, յաւել եւ ասէ. «Խաղաղութիւն թողում ձեզ, զխաղաղութիւն զեմ տամ ձեզ⁵⁸», Օջն ետ մեզ ժառանգութիւն Վրիստոս, զամենայն պարգևս

աւետեաց իւրոց եւ զվարձս հատուցմանցն ի պահպանութեանն խաղաղութեանն խոստացաւ: Թէ՛ ժառանգակիցք Վրխատոսի եմք, ի Վրխատոսի խաղաղութեանն յամեացուք: Աթէ որդիք Աստուծոյ եմք, խաղաղարարս պարտխմք լինել. «Արանի, ասէ, խաղաղարարաց, զինոքս որդիք Աստուծոյ կոչեսցին⁵⁹»: Խաղաղարարս պարտ է որդւոցն Աստուծոյ լինել, հեզս եւ զգօնս սրտիւք, միամիտս բանիւք, միարանս սիրով եւ միակրօնութեանն զողիւք կապեալք ընդ միմեանս հաստատութեամբ:

Այս միասիրան հաւանութիւն եւ առ առաքելովք երբեմն էր. այսպէս նոր ժողովուրդ հաւատացելոցն զհետ երթեալ պատուիրանացն Տեառն պահեաց զսէրն: Յայտ առնէ աստուածեղէն զիրն զի ասէ «Աւ բազմութիւն հաւատացելոցն միով ոգւով եւ մտօք դործէին⁶⁰», եւ դարձեալ թէ «Աւ էին հանապազորդեալ ամենեքեանմիաբան յաղօթս հանդերձ կանամբք եւ Մարեմաւ որ մայրն եղել Յիսուսի, եւ եղբարքք նորա⁶¹»: Աւ յայն սակս իսկ աղօթս արդիւնազործս մատուցանէին, եւ վասն այնորիկ համարձակութեամբ կարօղ էին առնուլ զոր ինչ յողորմութենէ Տեառն խնդրէին: Այլ ի մեզ այնպէս միաշունչ միարանութիւնն նուազեաց որպէս եւ առատութիւնն դործոց պակասեաց: Այարանս յայնժամ եւ կալուածս զնոց տային եւ զանձս անձանց յերկինս մթերէին. զգինանն առաքելոցն մատուցանէին ի պէտս կարօանելոցն բաշխել: Իսկ այժմ եւ ի հայրենեաց տասանորդս անդամ շտամք, եւ յորժամ վաճառել Տէրն տայցէ հրաման, եւ զնոց եւս առնումք եւ յաճախեմք արարս: Այսպէս խամրեաց թարշամեցաւ ի մեզ զօրութիւն հաւատոցն, այսպէս տկարացաւ քայք այեցաւ ոյժ հաւատացելոցն, եւ վասն այնորիկ նայեցեալ Տեառն ի ժամանակս մեր, ասէ յաւետարանին իւրում «Արդին մարդոյ յորժամ զայցէ, համարիցին թէ դասնիցէ հաւատս յերկրի⁶²»: Տեսանեմք զի զոր կանխադոյնն ասաց, այն ել ի գլուխ: Չգոն հաւատք յերկիւզն Աստուծոյ, յօրէնս արդարութեան, ի սէր եւ ի դործս արդեանց: Չաճէ դք զմտաւ զահ եւ զերկեւղ հանդերձելոցն, զօրն Տեառն եւ զարամտութիւնն Աստուծոյ. եւ զպատիժս պատուհասից որ ի վերայ անհաւատիցն դալոց են, եւ զտանջանան եւ զքերանս

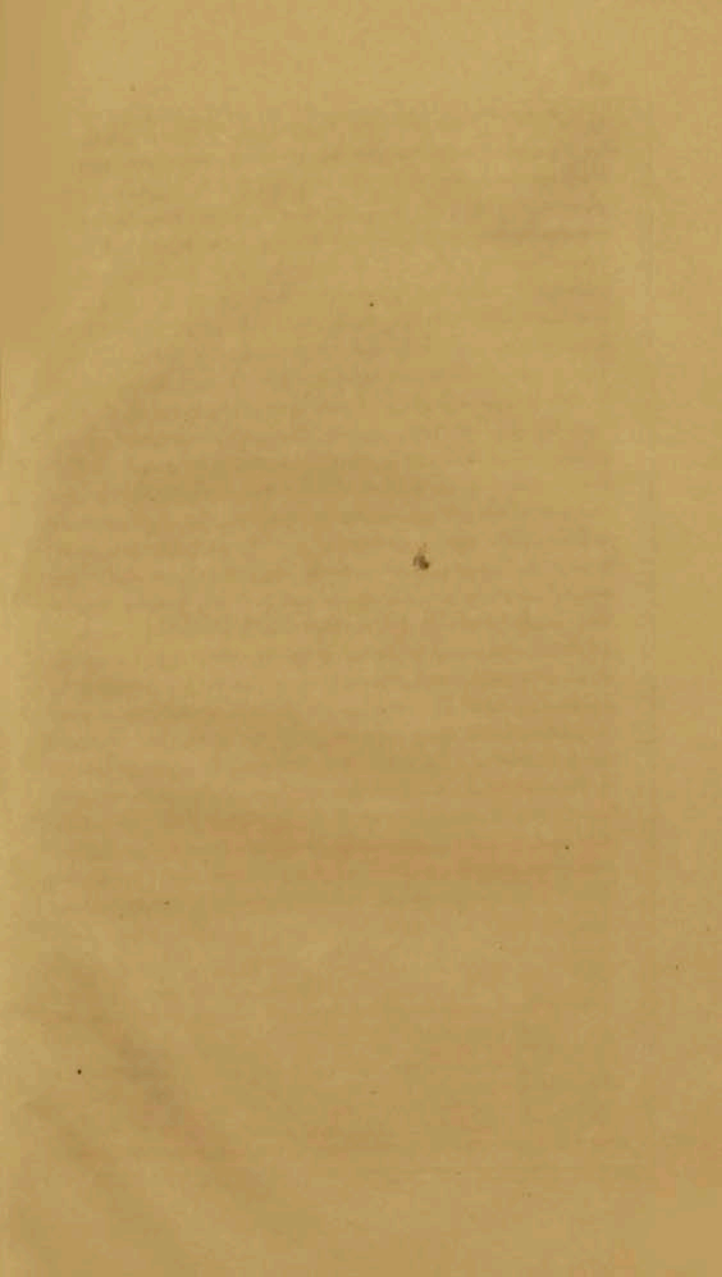
յաւխտենականս որ զսցողացն պատրաստեալ կան, զայն չիք որ որ առնու ի միտ: Յորմէ զանգիտէր իսկ խիղճ մտաց մերոց, թէ արդարեւ հաւատայր իսկ. քանզի Հաւատաց ամենեւին, եւ երկնչի իսկ ոչ. թէ հաւատայր, ապա եւ զգոյշ եւս լինէր. եւ եթէ զգոյշ կայր, ապա եւ ազրէր իսկ:

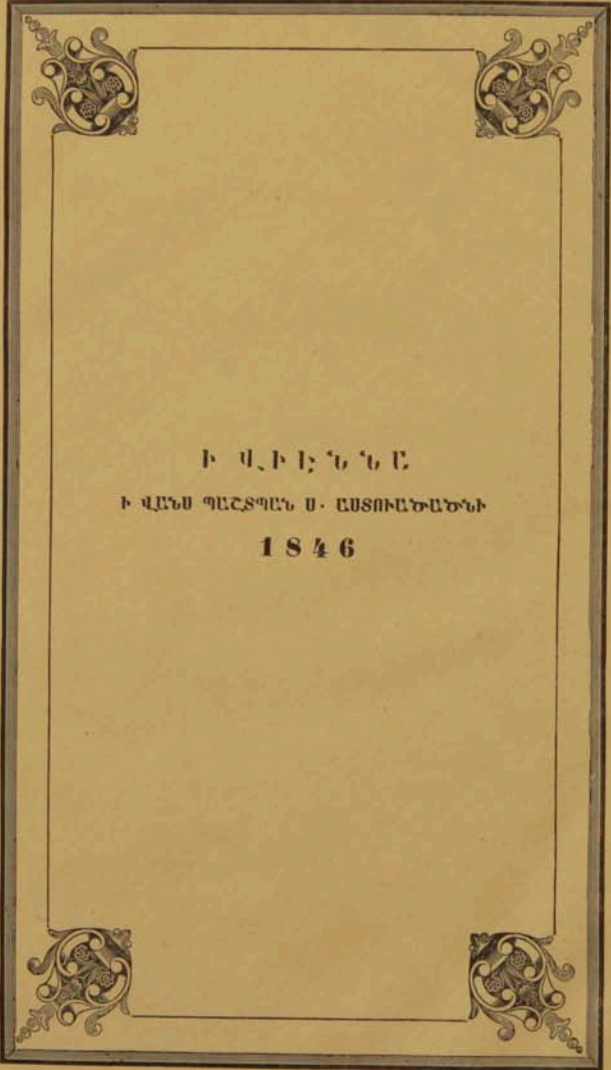
Կրդեսցուք զուարթացուցուք զանձինս, սիրելիք, որչափ ձեռնհաս իցեմք. եւ ի բաց թօթափեալ զթանձրամոնճ քուն առաջնոյ դատարկութեանն, սկեսցուք ի պահպանութիւն եւ ի մշակութիւն պատուիրանաց Տեառն: Եկուք նոյնպիսիք որպիսիս ինքն ետ պատուէր զի իցեմք ասելովն. «Ազնիցին գօտիք ձեր պընդեալք ընդ մէջս եւ ճրագունք լուցեալք. եւ զուք նմանողք մարդկան որ ակն ունիցին տեսան իւրեանց թէ երբ դառնայցէ ի հարսանեաց, զի յորժամ դայցէ եւ բախիցէ, բանայցեն նմա: Աջանի իցէ ծառայիցն այնոցիկ զորս եկեալ Տէրն գտանիցէ արթուն»⁶³: Պարտ եւ պատշաճ է զմէջս պընդել, զի մի յորժամ օր չուոյն հասանիցէ, արդեւեալս եւ խափանեալս զմեզ գտանիցէ: Լուսաւոր լինիցի լոյսն մեր գործովք հաճութեանց եւ մեծապայծառ փայլիցէ, զի յաշխարհական դիշերոյն ի լուսաւորութիւն յաւիտենական պայծառութեանն ժամանեցուցանիցէ: Սպասեսցուք մեծաւ փութով միշտ եւ զգուշութեամբ յանկարծ Տեառն գալոյ, զի յորժամ նայն բախիցէ, արթուն կայցեն հաւատք մեր, առնուլ զփոխարէնս տքնութեանն ի Տեառնէ: Թէ պահեսցին այն պատուիրանք, թէ յարդեսցին այն խրատք եւ հրամանք, ապա չըմբռնիմք ի քունն խարէութեամբ ստտանայի, եւ ծառայք արթունք թագաւորեսցուք յիշխանութեանն Վրիստոսի:

¹ Մատթ. Ե. 13, ² Լնդ. Ժ. 16, ³ Լնդ. ԺԹ. 17, ⁴ Յովհ. ԺԵ. 14, 15.
⁵ Մատթ. Է. 24, ⁶ Բ. Կոր. ԺԵ. 13—15, ⁷ Մատթ. ԺԶ. 18, 19, ⁸ Յովհ. ԻԵ. 16, ⁹ Լնդ. Ի. 21—23, ¹⁰ Եբրդ. Զ. 8, ¹¹ Եփես. Գ. 3—6, ¹² Մատթ. ԺԲ. 30, ¹³ Յովհ. Ժ. 30, ¹⁴ Ե. Յովհ. Ե. 8, ¹⁵ Յովհ. ԺԹ. 23, 24, ¹⁶ Գ. Թող. ԺԵ. 31, 32, ¹⁷ Յովհ. Ժ. 16, ¹⁸ Ե. Կոր. Ե. 10, ¹⁹ Եփես. Գ. 3, 4, ²⁰ Յես. Բ. 18, 19, ²¹ Եւլք. ԺԲ. 46, ²² Սաղմ. ԿԷ. 7, ²³ Ե. Յովհ. Բ. 19, ²⁴ Ե. Կոր. ԺԵ. 19, ²⁵ Սաղմ. Ե. 1, ²⁶ Բ. Տիմ. Բ. 17, ²⁷ Եբրեմ. ԻԳ. 16—22, ²⁸ Լնդ. Բ. 13, ²⁹ Մատթ. ԺԸ. 20, ³⁰ Լնդ. ԺԸ. 19, 20, ³¹ Գան. Գ. 92, ³² Մարկ. ԺԵ. 25, ³³ Մատթ. Ե. 23, 24, ³⁴ Երեմ. Գ. 5, ³⁵ Ե. Կոր. ԺԳ. 2—8, ³⁶ Յովհ. ԺԵ. 12, ³⁷ Ե. Յովհ. Գ.

16; ³⁸ Գործ. ժ. 6; ³⁹ Գործ. է. 22, 23; ⁴⁰ Գործ. ժ. 29—31,
⁴¹ Բ. Տիմ. Գ. 1—9; ⁴² Գործ. ժ. 23; ⁴³ Սեր. ԻԸ. 28; ⁴⁴ Ա. Կոր. ձ. 33;
⁴⁵ Գործ. ձ. 13; ⁴⁶ Տիմ. Գ. 11; ⁴⁷ Թիմ. ձ. 2; ⁴⁸ Գործ. է. 9;
⁴⁹ Գ. Թիմ. ձ. 13; ⁵⁰ Յուդ. Գ. 11; ⁵¹ Գործ. ձ. 22; ⁵² Ղուկ. ձ. 48;
⁵³ Առ. ձ. 13; ⁵⁴ Հով. Գ. 3; ⁵⁵ Թիմ. Գ. 6; ⁵⁶ Եփես. Ե. 6, 7;
⁵⁷ Սաղ. Լ. 13—16; ⁵⁸ Յով. ձ. 27; ⁵⁹ Գործ. է. 9;
⁶⁰ Գործ. Գ. 32; ⁶¹ Առ. Ա. 13; ⁶² Ղուկ. ձ. 8; ⁶³ Առ. ձ. 35—37;

Ի ՎԻԷՆՆԵ

Ի ՎԵՆՍ ՊԵՇԿԱՆՆԵ Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱԾՆԻ

1846

